Історія Ірини Крюченко – учасниці обласного конкурсу «Жінка Донеччини 2026 року», в номінації «Голос Донеччини»

Є голоси, які неможливо заглушити чи стерти з пам'яті. Вони народжуються серед безкраїх, вірних степів, дбайливо зберігають священну пам'ять поколінь, дзвінко звучать у щирих народних піснях і передаються від турботливих бабусь до онуків. Саме таким є могутній, окрилений голос Ірини Крюченко — жінки незламної волі, яка присвятила все своє життя самовідданому збереженню скарбів української культурної спадщини Донеччини.

Ірина Олексіївна Крюченко народилася і виросла в мальовничому селі Златоустівка Хлібодарівської громади на Волноващині. Рідний степ, старовинна народна пісня, самобутні звичаї та обряди стали невіддільною, життєдайною частиною її єства. Понад двадцять років вона натхненно працює у сфері культури, невтомно досліджуючи, відроджуючи та популяризуючи автентичні традиції української Донеччини.

Майже два десятиліття пані Ірина присвятила фольклорно-етнографічним експедиціям старовинними селами рідного краю. Вона записувала унікальні пісні, мелодії, прадавні обряди, дбайливо збирала живі свідчення носіїв народної культури, щоб зберегти те, що могло назавжди зникнути у вихорі часу. Завдяки її ініціативі було створено й очолено народний пошуково-дослідницький гурт «Заграйярочка», учасники та учасниці якого з трепетом відтворювали справжні народні дійства та виконували пісні, перейняті від власних бабусь.

Працюючи директоркою Хлібодарівського сільського будинку культури, Ірина Олексіївна перетворила його на справжній вогнище творчості, глибоких досліджень та духовного відродження місцевих традицій. Разом із відданою командою вона втілила в життя знакові культурні проєкти: «Історія жива», «Кутюр’є», «Степ», «Бабусина скриня», «12 місяців — 12 автентичних танців Донеччини» та багато інших. Кожен із них — це не просто культурна ініціатива, а ще один могутній крок до збереження унікальної ідентичності рідної землі.

Повномасштабна війна жорстоко змінила її звичне життя, але не змогла зламати покликання. Російське вторгнення застало Ірину вдома, у рідній Златоустівці. Страшні місяці окупації, нескінченні обстріли, виживання у холодному підвалі, пережитий жах і важка вимушена евакуація у вересні 2022 року стали суворим випробуванням на міцність. Та навіть у найкритичніші, смертельно небезпечні моменти вона думала не лише про порятунок власного життя, а й про долю безцінного архіву. Щоб урятувати багаторічний фольклорний здобуток, вона наважилася на відчайдушний крок: перенесла цінні аудіозаписи на маленькі флешки й надійно сховала їх у власній зачісці, рятуючи з окупації найдорожче — живу пам'ять свого народу.

Цей вчинок говорить про Ірину красномовніше за будь-які слова. Для неї культура й спадщина предків — це не просто професія чи обов'язок, а священна відповідальність перед минулими та прийдешніми поколіннями.

Сьогодні пані Ірина тимчасово мешкає в Німеччині, але продовжує дистанційно керувати Хліободарівським СБК та енергійно розвивати культурне життя громади. Вона не дозволила ані болючій відстані, ані жорстокій окупації розірвати живий зв'язок із рідною землею. Разом зі своїми талановитими доньками вона створила родинний дует «Голос Степу», через який автентичні пісні Донеччини лунають на міжнародних культурних заходах, фестивалях та європейських майданчиках. Восени 2023 року цей творчий родинний колектив гідно представляв незламну українську культуру на відомому фестивалі «Октоберфест» у Німеччині.

Ірина проводить майстер-класи, знайомить українців за кордоном із чарівним народним співом, розповідає світові правдиву історію та культурну самобутність рідного Донецького краю.

Особливою сторінкою її діяльності є наукове дослідження та збереження нематеріальної культурної спадщини. Завдяки наполегливій, кропіткій роботі Ірини Крюченко п’ять унікальних елементів нематеріальної культурної спадщини Хліободарівської громади було внесено до обласного переліку, а ще один — до престижного Національного переліку. Вона також активно долучилася до виявлення та документування культурних надбань сусідньої Вугледарської громади.

Цьогоріч пані Ірина реалізує масштабний просвітницький проєкт «Етнотолока: єдність у традиціях», спрямований на глибоку популяризацію спадщини Вугледарської та Хліободарівської громад. Цей проєкт міцно об’єднує людей навколо спільної історії, прадавніх звичаїв та унікальних традицій рідного краю. Через онлайн-зустрічі, етнографічні розвідки, відеозаписи зворушливих свідчень старожилів, майстер-класи, презентації обрядів, народних пісень і традиційних страв Ірина допомагає зберігати те, що формувало культурний код багатьох поколінь. Особливого, сакрального значення ця робота набуває сьогодні, коли через війну мешканці громад втратили можливість жити на рідній землі. Адже зберегти Донеччину — це не просто пам’ятати її минуле, а й передати її незнищенний культурний код нащадкам.

Пані Ірина є співзасновницею лабораторії фольклору та етнографії Донеччини «СТЕП» — творчої, наукової спільноти, яка об’єднує всіх, кому болить історія та культура рідного краю. Як членкиня Національної спілки краєзнавців України, вона бере активну участь у всеукраїнських наукових конференціях, семінарах, виступає яскравою спікеркою обласних заходів, публікує ґрунтовні дослідження про музичну спадщину та історію Донеччини.

Особливе місце в її роботі посідає практичне передавання традицій. Майстер-класи з виготовлення вишуканих весільних воскових вінків, випікання святкових короваїв, традиційної вишивки та приготування обрядових страв допомагають людям не просто теоретично дізнаватися про народну культуру, а відчувати її серцем, торкатися власними руками.

Ірина пише проникливі вірші, щиро популяризує українську мову, підтримує важливі творчі ініціативи та продовжує невтомно працювати заради розвитку культури Донеччини навіть у найтемніші часи війни.

Її заповітна мрія — повернутися на вільну, рідну землю та створити сучасний етноцентр, де діти й молодь зможуть пізнавати правдиву історію Донеччини, вивчати автентичний спів і танець, опановувати народні ремесла та досліджувати родинні корені. Місце, де дзвінкий голос предків стане впевненим голосом майбутніх поколінь.

Історія Ірини Крюченко — це велична історія жінки, яка не дозволила жорстокій війні відібрати в неї найцінніше: гарячу любов до рідного краю та непохитну віру в силу української культури. Вона рятувала пісні тоді, коли рятувала власне життя з окупації. Продовжила творити тоді, коли опинилася за тисячі кілометрів від дому. І сьогодні вона гордо несе український голос Донеччини світом, переконливо доводячи: наша культура — жива, самобутня й нескорена. Донеччина — це не лише багата земля, за яку героїчно борються наші воїни. Це ще й безсмертна пісня, жива пам'ять, священні традиції та люди з великими серцями, які не дають їй зникнути.

І де б не перебувала Ірина Крюченко, її душа назавжди залишається на Донеччині. У кожній збереженій пісні, кожній відродженій традиції та кожному виступі вона продовжує повертати рідному краю його справжній голос — щоб він ніколи не загубився у вирі війни і вічно лунав для майбутніх поколінь.